

Book Review

Nikolova, S. (2022). *Модел за диагностика и превенция на агресивността в поведението на ученици от начална училищна възраст*. [A model for diagnosis and prevention of aggressiveness in the behavior of elementary school-age students] Blagoevgrad, Bulgaria: University Publishing House "Neofit Rilski", Blagoevgrad. ISBN 978-954-00-0305-4.

Отзив за книгата: „Модел за диагностика и превенция на агресивността в поведението на ученици от начална училищна възраст“

Review of the book "A model for diagnosis and prevention of aggressiveness in the behavior of elementary school-age students"

Rusanka Petkova Mancheva^{*a}

[a] Department of Psychology, South-west university "Neofit Rilski", Blagoevgrad, Bulgaria.

Резюме

Отзивът представя монографията на гл. ас. д-р Симона Николова „Модел за диагностика и превенция на агресивността в поведението на ученици от начална училищна възраст“, която се отличава с актуалност, пред вид динамичната, а често и екстремална ситуативност в образователната среда. Темата поставя на фокус необходимостта от превенция на агресивността в поведението при децата в начална училищна възраст, като форма за преодоляване на негативните прояви в тяхното поведение. Предложеният модел методологично предлага идея за работата на училищния психолог с ученици в началната училищна възраст с цел развитие на когнитивни и емоционални умения за общуване с връстници, развитие на емпатийни способности и възможности за оценка на чуждото поведение. Предложената програма предлага, в съдържателен план, непосредствената работа на психолога с децата в реална училищна среда.

Ключови думи: агресия; училище; диагностика; превенция.

Abstract

The review presents the monograph of Chief. Associate Professor Simona Nikolova, PhD "Model for diagnosis and prevention of aggressiveness in the behavior of primary school students", which is distinguished by relevance, given the dynamic and often extreme situation in the educational environment. The topic focuses on the need to prevent aggressiveness in the behavior of children of primary school age, as a form of overcoming negative manifestations in their behavior. The proposed model methodologically offers an idea for the work of the school psychologist with students of primary school age with the aim of developing cognitive and emotional skills for communicating with peers, developing empathic abilities and opportunities to evaluate others' behavior. The proposed program offers, in terms of content, the immediate work of the psychologist with the children in a real school environment.

Keywords: aggression; school; diagnostics; prevention.

Psychological Thought, 2024, Vol. 17(2), 591-596, <https://doi.org/10.37708/psyct.v17i2.976>

Received: 2024-04-18. Accepted: 2024-06-02. Published (VoR): 2024-10-31.

Handling Editor: Natasha Angelova, South-West University "Neofit Rilski", Blagoevgrad, Bulgaria.

*Corresponding author at: Department of Psychology, South-West University "Neofit Rilski", Blagoevgrad, Bulgaria. E-mail: r.p.mancheva@swu.bg

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

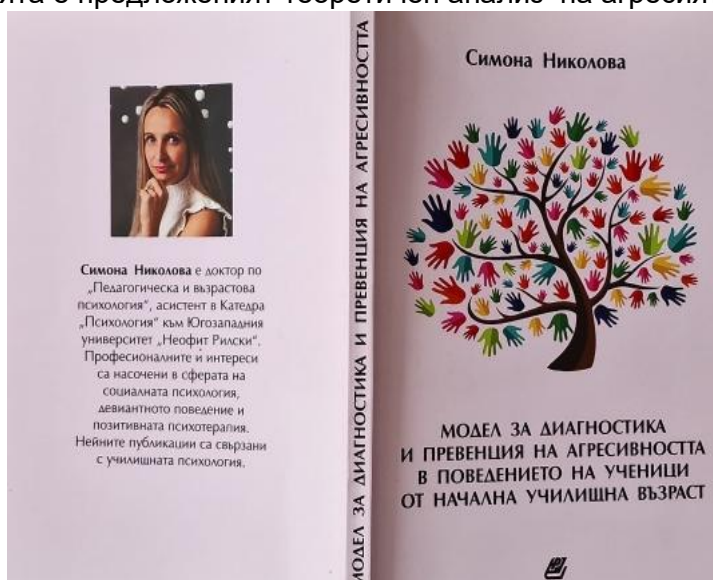
В научното пространство се представя една практически ориентирана и предизвикваща интерес монография, засягаща проблем, който от педагогическа и от психологична гледна точка винаги е бил обект на внимание. Всеки изследовател, докоснал се до необятният свят на детската душевност, се опитва да обясни проявите на агресивност в поведението на младия човек и да даде свое предложение за нейното разбиране, изследване и ограничаване. Безспорен е фактът, че като негативна активност агресивността повлиява не само общуването, но и разбирането за света, хората в него и отношенията между тях. В този смисъл всяко ново научно изследователско търсене, свързано с предложение за преодоляване на агресивното поведение при децата е положителен факт в практиката на работещите с деца специалисти.

Авторката на монографията успешно успява да оцени значимостта на това негативно училищно явление и да свърже възможността за ограничаването му чрез система от

действия на възрастния, чрез подпомагане процеса на опознаване на емоционалните преживявания на съучениците, формирането на умения за анализ на собствените преживявания и отношения, базирани на самоконтрол и положително възприемане на другия човек. В своята комплексност този подход не е иновативен, но моделът, който се предлага, и съдържанието на структурата му имат безспорна научна стойност.

Позитивен елемент в монографията е предложеният теоретичен анализ на агресията, агресивността и агресивното поведение в контекста на педагогическата и психологична парадигма и идеите на различни техни представители. (Nikolova, 2022). Този добър теоретичен базис е една успешна предпоставка за търсене на иновативност и реалистичност в създаването на авторски модел за диагностика и превенция на

агресивността в поведението при учениците от началната училищна възраст. Актуалността му е продиктувана от факта, че в професионалната практика превенцията е ориентирана приоритетно към детската възраст или работата с подрастващите, а възрастовият период между тях остава изолиран. Превенцията на агресивността в периода на ранното детство е ориентирана към формиране на положително отношение към връстниците. В периода на пубертета и ранното юношество когнитивното развитие на личността се използва като предпоставка за осмисляне на морално ценностните отношения между хората, в това число и реакциите за приобщаването на младия човек към света на възрастните. Иновативно, авторката открива превантивната ниша в началната училищна възраст и затова предлага собствен модел за работа с учениците, ориентиран към запълването и. В съдържанието на модела включва едновременно търсене на ефекти за създаване на емоционална обвързаност и разбиране на чуждите постъпки и същевременно формиране на социални компетенции за социално адаптивно поведение.

Използването на този иновативен подход от Симона Николова помага на ученика в началната училищна възраст плавно да премине пътя към осмисляне и оценяване на

собственото и друго поведение през призмата на позитивното взаимодействие, насочвано от възрастния (учител или психолог в училище).

Многообразието от изследователски методи, използвани в предложения модел обезпечава разкриването на обхвата на агресивността в началната училищна възраст и възможността за организирано и целенасочено оказване на психокорекционно въздействие. Правилно, за постигането на подобна цел се избира силата на психолого-педагогическият експеримент в реална училищна среда. Това дава възможност процесът на психокорекция да бъде проследен в динамичен и същевременно последователен план, а получените резултати и сравнения да се сравнят на входно и изходно ниво. Това го прави универсален.

Важен акцент в монографията е авторската „Програма за формиране на самооценъчни и комуникативни компетенции за преодоляване на агресията в начална училищна възраст“, която Симона Николова реализира в конкретна училищна среда и на практика проследява ефективността ѝ. Програмата включва регулярни срещи с ученици с установена агресивна активност в поведението. Всяка среща се протоколира и се описват резултатите от личното наблюдение и оценка на психолога относно приложените упражнения и коригиращи техники. Подобен подход засилва когнитивния и емоционален интерес на ученика и го мотивира да демонстрира друг тип поведение в ситуация на игра. Многообразието от упражнения обезпечава интереса и мотивацията за участие на малките ученици в програмата, като се изходи от факта, че продължителността на работата по програмата не е къс (шест месеца).

В своята монография Симона Николова защитава тезата, че промяната в поведението се стимулира от обединението на социално-когнитивната и емоционално – комуникативната страна в него (Nikolova, 2022).

За доказването на ефективността на процеса на съпътстваща превенция, свързан с психокорекция на поведението се предлага прецизен статистически анализ на получените резултати от първична и вторична диагностика между ученици, участващи в експеримента и техни връстници.

Умението на Симона Николова да анализира настъпилите промени многоаспектно (от вторична психодиагностика, експертна оценка на учители и родители) са мерило за валидността и надеждността на цялостния авторски модел (Mancheva & Nikolova, 2022). Неговите безспорни предимства определят възможността му да се използва в

практиката на училищните психолози и специалистите по превенция на отклоняващите се форми на поведение.

Положителен елемент в изследователските търсения на авторката е желанието и да помогне на малкия ученик да натрупа знания за себе си и околните и на тази база да формира нагласа за избягване на агресията в процеса на общуване.

Заклучение

Монографията съдържа иновативен, авторски прочит на агресивното поведение на учениците от началната училищна възраст. Разбиранията, на авторката, за необходимостта от промяна на социално перцептивните възможности на малкия ученик в реална училищна среда я прави необходим помощник в работата на специалистите, работещи в образователната система. Предложеният модел в своята комплексност и насочеността на авторската програма дават възможност не само да се разкрие същността на агресивността, но и възможността да се повлияе за нейното разпространение на индивидуално и групово ниво. Доказаната надеждност на модела увеличава неговата реалистичност и потенциална сила за целите на превенция на агресивността в училище.

Funding/Financial Support

The author has no funding to report.

Other Support

The author has no support to report.

Competing Interests

The author has declared that no competing interests exist.

References

Mancheva, R., & Nikolova, S. (2022). Agresivnoto povedenie v nachalnata uchilishtna vŭzrast prez pogleda na uchitelite. [Aggressive behavior in primary school age through the eyes of teachers]. *KNOWLEDGE*, 54(2), 267-272.

Nikolova, S. (2022). *Model za diagnostika i preventsiya na agresivnosta v povedenieto na uchenitsi ot nachalna uchilishtna vazrast*. [A model for diagnosis and prevention of aggressiveness in the behavior of elementary school-age students]. University Publishing House "Neofit Rilski".

About the Author

Assoc. Prof. Dr. Rusanka Mancheva has been a lecturer in the Department of Psychology at the South-West University in Blagoevgrad for more than 20 years. Her professional interests are School Psychology, Psychology of Deviant Behavior, and Social Psychology. He has published numerous articles, two monographs, and six textbooks, 2 of which were published abroad.

Corresponding Author's Contact Address ^[TOP]

Department of Psychology,
South-West University "Neofit Rilski", 66 Ivan Mihailov str.
Blagoevgrad, Bulgaria.
Email: r.p.mancheva@swu.bg